

Human Resource in Asia

อุไรวรรณ รุ่งไธัญ

ครีษณา อ่อนแก้ว

นักวิจัย สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Green School @ บาห์ลี อินโดนีเซีย

โรงเรียนต้นแบบของการเรียนรู้

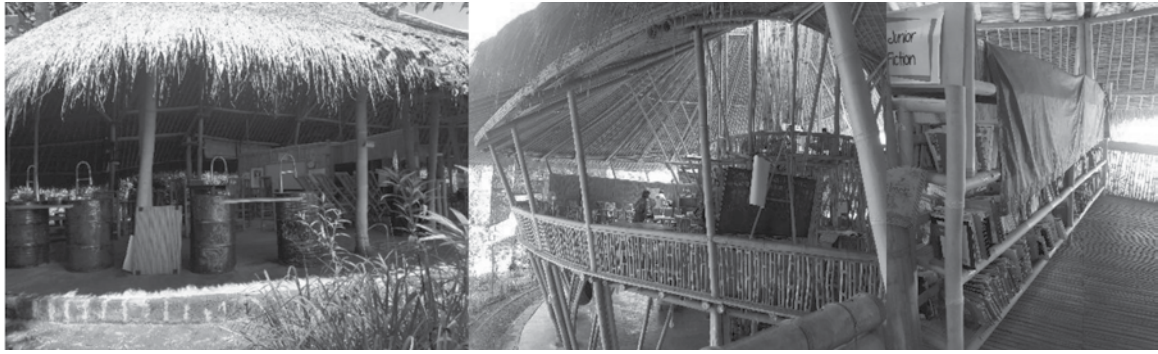
ในศตวรรษที่ 21

ท่ามกลางกระแสของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนให้เด็กในยุคปัจจุบันไม่อาจเป็นแบบเดิมกับในอดีตได้ ที่มุ่งเน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนและมีการประเมินผลการเรียนผ่านการสอบเท่านั้น แต่ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะเป็นผู้ค้นคว้าความรู้ โดยครูทำหน้าที่เป็น Coach และให้ Feedback (วิจารณ์ พาณิช, 2556) เพื่อสร้าง “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” อันประกอบด้วย ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ทักษะการสื่อสาร (Communication) ทักษะแห่งความร่วมมือ (Collaboration) และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) (Bellanca & Brandt, 2010 อ้างถึงใน เบญจวรรณ ถนอมขจรวัช, 2559) มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) นอกจากนี้ การเรียนรู้แบบบริบทท่ามกลางสิ่งแวดล้อมนั้น ยิ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับโลกในปัจจุบันที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงเรื่องของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability)

ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานที่ Green School บาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ในวันที่ 16 - 17 กุมภาพันธ์ 2560 โดย Green School เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้อินศตวรรษที่ 21 ที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ได้

รางวัลโรงเรียนสีเขียวที่สุดในโลก ปี 2012 “Greenest School on Earth” โดย Center for Green Schools จาก U.S. Green Building Council และในปี 2010 เข้ารอบสุดท้ายการประกวด Aga Khan Award for Architecture (รางวัลระดับโลกด้านสถาปัตยกรรมเพื่อประโยชน์ของชาวมุสลิม) ยิ่งไปกว่านั้น Green School ยังได้รับคำชื่นชมอย่างมากจากผู้ที่ได้มาเยี่ยมชมในด้านการมีสภาพแวดล้อมที่โดดเด่นและรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็ก จากผู้มีชื่อเสียงระดับโลกมากมาย อาทิ Dr. Ban Ki Moon (เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ) Dr. Jane Goodall (นักสัตววิทยาและวารวิทยา และทูตสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ) Prof. Dr. Gunter Pauli (ผู้แต่งหนังสือชื่อดัง The Blue Economy) และ Michael Fanti (นักร้องและศิลปินชื่อดังชาวอเมริกัน)

Green School ตั้งอยู่ที่ เมืองอูบุด เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย ก่อตั้งเมื่อปี 2006 โดยคุณ John Hardy ชาวแคนาดา นักออกแบบเครื่องประดับและอัญมณีที่มีชื่อเสียง โดยคุณ Hardy ได้มีแนวคิดที่จะสร้างโรงเรียนที่มีบรรยากาศใกล้ชิดธรรมชาติ ไม่ใช่กล่องสี่เหลี่ยมเหมือนโรงเรียนทั่วไป และไม่ใช้การเรียนการสอนที่จำกัดแต่ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ต้องเป็นการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้เด็ก ๆ ได้มีความสุขและสร้างเสริมทักษะชีวิตจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Green School, 2017)

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน Green School สิ่งปลูกสร้างทำมาจากไม้ไผ่
อาทิ ห้องประชุม ห้องสมุด ห้องเรียน เป็นต้น

เด็กนักเรียนของ Green School มีจำนวนประมาณ 400 คน เป็นนักเรียนท้องถิ่นร้อยละ 70 และร้อยละ 30 เป็นนักเรียนต่างชาติ อัตราค่าธรรมเนียมนักเรียนแรกเข้า 53,500,000 รูเปียอินโดนีเซีย (หรือประมาณ 140,000 บาท) และอัตราค่าธรรมเนียมนักเรียนรายปี 96,215,000 - 214,850,000 รูเปียอินโดนีเซีย (หรือประมาณ 250,000 - 550,000 บาท) เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับเตรียมอนุบาล - มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นโรงเรียนประจำ และแบบไป - กลับ (Green School, 2017) ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อหลักในการเรียนการสอน และด้วยความแตกต่างหลากหลายของนักเรียนที่มาเรียนรวมกันนี้เองทำให้โรงเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้สอดแทรกในห้องเรียน เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ มีความเคารพเพื่อนมนุษย์ซึ่งกันและกัน อันเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องมีความเข้าใจพื้นฐานนี้ เพื่อที่จะสามารถปรับตัว ทำงาน และอยู่ร่วมกันได้ โดยในวันที่ผู้เขียนดูงานนั้น ยังเห็นการตกแต่งห้องเรียน การจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทศกาลตรุษจีนของชาวจีนอีกด้วย

ความโดดเด่นและลักษณะพิเศษของ Green School คือ การดำเนินการด้วยปรัชญาของ Rudolf Steiner ที่มีความเห็นว่าการศึกษามีใช่เป็นเรื่องของระบบวิธีการสอน หากแต่เป็นเรื่องของศิลปะ ศิลปะแห่งการปลูกฝังที่ดำรงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนให้ตื่นขึ้นมา เชื่อมโยงความสมดุลระหว่างตัวเรากับโลกและจักรวาล (ประจวบ ผลิตผลการพิมพ์, 2559) โดยที่ Green School มุ่งเน้นในความสมดุลระหว่างการเรียนรู้ทางวิชาการและธรรมชาติ จัดการศึกษาลักษณะบูรณาการสอดคล้องและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาชีวิต เป็นการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic) เพื่อสร้างการอยู่รอดอย่างยั่งยืนของโลกใบนี้ (Sustainability) บรรยากาศของ Green School จึงอยู่ท่ามกลางป่าเขา ห้องเรียนไม่มีผนัง (Wall-less) สิ่งปลูกสร้าง สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ของโรงเรียนทำมาจากไม้ไผ่ นัยของการใช้ไม้ไผ่นั้น ไม่เพียงเพื่อให้มีบรรยากาศสอดคล้องกับธรรมชาติท่ามกลางป่าเขาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึง

จุดเริ่มต้นของมนุษยชาติ รวมถึงการคงรักษาความงามของธรรมชาติ วัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์และจิตวิญญาณที่แท้จริงของเกาะบาหลี่ นอกจากนี้ เด็กนักเรียนของ Green School ถูกปลูกฝังให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตอยู่บนวิถีของธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อาทิ มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Panel) และพลังงานน้ำ (Micro-hydro Vortex) เป็นพลังงานทดแทนเพื่อการผลิตไฟฟ้าในโรงเรียน อีกทั้งยังมีระบบบำบัดน้ำเสีย (Water Filtration System) การจัดการขยะ (Waste Management) การทำปุ๋ยหมัก (Compost Station) การปลูกพืชขอควาโปนิคส์ (Aquaponics System) เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตลอดจนมีการปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ เพื่อการดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเอง กิจกรรมเหล่านี้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งหมด เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการดำรงชีวิตบนพื้นฐานของธรรมชาติอันเป็นหัวใจสำคัญของ Green School

กิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน Green School อาทิ ปลูกผัก ดอกไม้ เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

โครงการของนักเรียน Green School เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากการบำบัดน้ำเสียและการทำปุ๋ยหมัก

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Green School นั้น ถูกตั้งเป้าหมายผ่าน Green School Skill เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะที่เหมาะสมสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 (Green School, 2017) โดยประกอบด้วย 9 หลักการ คือ

1. **Think Creatively** มีจินตนาการ สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบในการที่จะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่แตกต่างจากเดิม สามารถฝึกฝนความคิดใหม่ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ มีความกระหายอยากเรียนรู้ รู้จักตั้งคำถามที่เป็นประโยชน์
2. **Think Critically** มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเรื่องราวได้ ตั้งคำถามและประเมินความเป็นไปได้ในการตัดสินใจ บนพื้นฐานของข้อมูลและข้อโต้แย้งทางวิชาการ
3. **Think in Systems** มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักมองภาพรวมมากกว่าที่จะมองอย่างแยกส่วน สามารถระบุนิยามเชื่อมโยงของมนุษย์และธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกันได้
4. **Activate** เป็นคนที่มีความริเริ่ม กล้าเสี่ยง และมีความรับผิดชอบ เป็นผู้นำในการแสดงความคิดเห็น สามารถสร้างความไว้วางใจและสร้างพลังด้านบวกให้กับผู้อื่น

5. **Be Aware** มีความตระหนักถึงการกระทำของตนเองว่าจะส่งผลต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อโลก สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีสติและรอบคอบ

6. **Communicate** มีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดเห็น อย่างเป็นขั้นตอนสอดคล้องกับตรรกะพื้นฐาน รู้จักรับฟัง และเข้าใจสาระสำคัญของสาร เข้าใจผู้รับสาร สามารถตีความและแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นภาพ และเชิงตัวเลขได้

7. **Adapt** ต้องรู้จักปรับตัวให้เหมือนไม้ไผ่ สามารถเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ในสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ยอมรับและเรียนรู้จากความผิดพลาด และนำมาแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

8. **Collaborate** มีความมั่นใจในตนเอง และสามารถร่วมมือทำงานเป็นทีมได้ สามารถหาบทบาทของตนเองในการทำงานให้สำเร็จ ตลอดจนรู้จักแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อช่วยทีมให้บรรลุเป้าหมายได้

9. **Solve Problems** มีทักษะในการแก้ไขปัญหา สามารถระบุปัญหา โดยการประยุกต์ใช้หลักการเหตุผลและความคิดใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา ตั้งเป้าหมายและมีความมุ่งมั่นที่จะทำตามแผนให้สำเร็จ รู้จักจัดลำดับความสำคัญเพื่อให้งานสำเร็จได้ตามกรอบเวลา

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น รูปแบบการเรียนการสอนตลอดหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิด 9 ทักษะ ดังกล่าว Green School จึงให้ความสำคัญกับวิธีการสอนมากกว่าเนื้อหาที่สอน บทบาทของครูต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนจะไม่ได้ให้ครูเป็นศูนย์กลางความรู้เหมือนอย่างในอดีต แต่หน้าที่ของครูที่สำคัญคือตั้งคำถามเพื่อให้เด็กช่วยกันตอบ สร้างบรรยากาศการแลกเปลี่ยนความรู้และคิดเห็นให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ครูจะมีบทบาทเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) ในการให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยชี้แนะประเด็น ตลอดจนช่วยติดตามประเมินผลให้นักเรียนเข้าใจถึงผลลัพธ์ที่จะได้จาก

การทำกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนได้จับกลุ่มลงมือทำ เป็นการเรียนรู้ในลักษณะเรียนโดยทำโครงการ (Project-based Learning) มุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เป็นการฝึกทักษะการสังเกต การตั้งคำถาม การวางแผนการทดลอง การสำรวจตรวจสอบ กระบวนการแก้ปัญหา การสืบค้นข้อมูล การอภิปราย และการทำงานเป็นทีมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Herbert A. Simon นักเศรษฐศาสตร์ เจ้าของรางวัลโนเบล ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นผลของการกระทำ คือการลงมือทำและการคิดของผู้ที่จะเรียนเท่านั้น ครูช่วยได้แต่เพียงทำให้เขาทำและก็คิดเพื่อที่จะเรียน ครูไม่สามารถทำให้เขาเรียนได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

จากการศึกษาดูงานของผู้เขียนที่ Green School เกาะบาหลี อินโดนีเซีย ทำให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการก้าวข้ามสสารวิชา ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” เพื่อสร้างเด็กรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะเผชิญสู่โลกในอนาคตต่อไป อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างลักษณะนี้ยังมีไม่มากนัก และถูกจัดให้เป็นโรงเรียนทางเลือก อาทิ โรงเรียนทอสี โรงเรียนสยามสามไตร โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนเพลินพัฒนา โรงเรียนดรูนสิกขา โรงเรียนอมตยกุล โรงเรียนปัญญาทัย เป็นต้น แต่โดยรวมแล้วจากผลการสอบ O-NET ของนักเรียนจากโรงเรียนเหล่านี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่าเด็กจากโรงเรียนที่ดำเนินการสอนแบบเดิม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555) ทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าจะทำอย่างไรให้ประเทศไทยมีโรงเรียนทางเลือกเพิ่มมากขึ้น รัฐจะช่วยจัดสรรทรัพยากรอย่างไรที่จะสนับสนุนโรงเรียนกลุ่มนี้ เช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตร ด้านงบประมาณ เป็นต้น หรือจะทำอย่างไรให้รูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียนทางเลือกขยายผลไปยังโรงเรียนทั่วไปได้นับได้ว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับอนาคตการศึกษาของประเทศไทย **A**

รายการอ้างอิง

- Green School. (2017). *Green School Skill*. Retrived April 20, 2017, from <https://www.greenschool.org/programme/>
- _____. (2017). *Our History*. Retrived April 20, 2017, from <https://www.greenschool.org/about/>
- _____. (2017). *School Fee*. Retrived April 20, 2017, from <https://www.greenschool.org/admissions/school-fees/>
- เบญจวรรณ ถนอมขยธวัช. (2559). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 : ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา (21st Century Skills : A Challenge for Student Development)*. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 3 (2), 208-222
- ประจวบ ผลิตผลการพิมพ์. (2559). "สมดุลงแห่งโลกและจักรวาล รูดอล์ฟ สไตเนอร์" สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.newheartawaken.com/guru/41>
- วิจารณ์ พาณิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2555). *โรงเรียนทางเลือกกับนวัตกรรมการเรียนการสอน*. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2560 จาก <http://www.tcijthai.com/news/2012/14/archived/222>